

Коротко і ясно. Так, це про проповідь

ІРИНА МАКСИМЕНКО

8 ТРАВНЯ 2019

«Будь ласка, готуйте короткі проповіді – але добре готуйте. А як підготувати гомілію, шановні священики, диякони, єпископи? Як підготувати? З молитвою, вивченням Слова Божого і ясним і коротким підсумком; і, будь ласка, нехай вона триває щонайбільше десять хвилин». Добре, що ці слова взимку 2018 року сказав саме Святий Отець – із іншого джерела вони викликали б менший резонанс. А як щодо мирян, «царського священства» (1 Пт 2, 9), зокрема в царині проповіді власним життям? Чи готові ми так само гаряче вимагати від себе простоти і ясності у щоденному свідченні віри, як від пастирів непосидючої Божої отари?

Фото: Cristina Gottardi

«Мужність істини – це неминучий виклик конформізму, пошуку дешевої популярності або власного спокою». Це вже з документа під назвою «Правила служіння і життя священників», який видала Конгрегація у справах духовенства. Однак ідеться тут не лише про духовенство, а й про загальну місію усіх охрещених, яку висловлює підзаголовок «Нова євангелізація – завдання всієї Церкви». Аби занадто не заглиблюватись у цитування, хіба зазначу, що та проповідь, яка змінює реальне й живе життя, не буває суто літургійною й не належить лише до місії диякона, священника, єпископа. А Євангеліє, злучене з життям, здатне перетворювати в літургійну дію, спрямовану до Бога, також нашу буденність.

Усе, що стосується слів «євангелізація», «віровчення», «керигма», гадаю, не може бути сильним і повнокровним, якщо закуте в стінах святинь, немов під комфортним і спокійним «домашнім арештом». Інша річ, що тільки коротка, зрозуміла та влучна проповідь виривається з храму, мов пташка з клітки. Мандрує вустами людей, дворами й навіть «мемами» у Фейсбуку. Біжить вулицями й рішуче входить у дома нужденних. Перетворюється на історію для дітей і комікс для підлітків. Стукає у світ сновидінь і підсвідомих асоціацій. Вона живе – «бо слово – живе й діяльне, і гостріше від усякого двосічного меча: воно проходить аж до розділу душі й духа, суглобів та костяного мозку, і розрізняє чуття та думки серця» (Євр 4, 12).

Як не треба проповідувати? Спроба синтезу

- Довго і без підготовки.
- Без молитви і без Божого Слова.
- Мутно.

Уявімо собі (це реальна історія), як кілька приятелів-священиків із сусідніх парафій уже від понеділка щодня збираються на каву, аби читати біблійні фрагменти на найближчу неділю. Переглядають, вчитуються, обговорюють. Пригадують життєві випадки на тему чи якісь історії з семінарії, пов'язані з цим періодом або певним читанням. Це, мабуть, один із найбільш «спільнотобудівних» способів читання Євангелія й підготовки проповіді, про який мені колись пощастило почути. Звісно, він вимагає певної відмови від власного комфорту на користь хорошої організації братнього спілкування, готовності до ймовірних розбіжностей у розумінні й загальному життєвому досвіді, зрештою, просто правильної організації часу. Але які його плоди? Багацько думок, контекстів, практичних зауважень, які суботній вечір допоможе синтезувати в коштовну оправу, гідну діаманту Слова. Що заважає мирянам так само збиратися час від часу, «прожовуючи» Євангеліє, може, навіть у супроводі духовного отця? Звісно, насправді нічого. Хіба те, що не у всіх є добрі сусіди.

Здавалося б, очевидно, що проповідь не може бути без молитви й без Божого слова. А от і може, тільки тоді не зрозуміло, що й кого проповідують. Якщо ми прагнемо проповідувати Євангеліє, особливо життям (а це може бути єдина проповідь, яку «читає і слухає» хтось із нашого оточення), то дисципліна молитви суттєва як «до», так і «під час» і «після» – звісно, за умови, що нас цікавлять плоди проголошення. Проте трапляється, що віра – тільки привід для моралізаторства, розповідей про що завгодно, емоційного потоку свідомості, нарікань чи повчань; у таких проповідях не залишається місця слову Божому. Служитель Слова легко може стати служителем власних обмежених уявлень, упереджень, почуттів. Від цього оберігає єдність і сила спільноти Церкви, яка має чувати над формацією проповідників і духовним дорослішанням християн усіх станів.

Слово «мутно» як антонім слова «ясно» доволі непогано передає якість проповіді, яку, може, і підготували, але не заради служіння Євангелію. Тобто, послуговуюсь увагою аудиторії, нам починають роз'яснювати щось на тему політичних подій, ситуації в місті, коментувати поведінку якоїсь публічної особи чи когось із парафіян. Це проповідь? Формально так. Євангелія? Не факт.

(Нон)конформізм, (не)популярність і (не)спокій

Пасивно «приспосовувати» Євангеліє до життя – чи формувати життя по-євангельськи? Перший варіант однозначно сприяє тому, що Конгрегація у справах духовенства називає дешевою популярністю. А от друга версія провадить до того, що може надовго позбавити зручності та спокою.

На здобуття популярності може претендувати також емоційне маніпулювання тими, хто сприймає проповідь. Гра на почуттях; публічне висловлення неперевіреної, але різкої інформації; навмисне підкидання хмизу в вогонь через «яскраві» біблійні цитати, вирвані з контексту; відверте месіанство (мовляв, тільки я знаю, як правильно жити / вірити / служити тощо) – і ще довгий список того, що не є і не може бути євангелізацією. І байдуже, звернене щось таке до вірних із амвону чи до дитини з вуст матері.

Що ж до спокою, то, звісно, йдеться не про Богом даний мир, який є подарунком для кожного вірянина, а про нещирий спокій, здобуття якого для нас, слабких, може важити більше за служіння Істині. З іншого боку, аби свідомо наважитися на неспокій, потрібно багато просити про дар мужності й щирості, чи не так?

Відповідальність за сірі наслідки

«Євангелізувати – це означає звіщати та розповсюджувати всіма гідними і відповідними засобами, які є у нашому розпорядженні, зміст істин Одкровення. [...] Це означає також через моральну й духовну підготовку вчити втілювати ці істини в конкретне життя, в свідчення та виконання місіонерського завдання» (див. «Правила служіння і життя священників», 2. 2). Якщо Слово проповідувати не як живе й діяльне, а як мертве й пасивне, то це, зрозуміло, передусім провокуватиме спокуси й байдужість. Але такий підхід також заважає найважливішому – переміненню сірої буденності на яскраве, радісне й творче життя, що має сенс як у земному вимірі, так і у вічності. Зрештою, діти, нарікаючи на потребу йти до храму, найчастіше зауважують, що «там нецікаво». І часто, на жаль, мають рацію. Проте насправді нецікаво дорослим – бо зацікавлювати тим, що нам самим нудне, ми не вміємо.

Помірне читання цього тексту вголос забрало з десять хвилин, тож час завершувати. Є, до речі, багато цікавих висловів про важливість якості життя на противагу кількості. Наприклад, «Не важливо, скільки днів у твоєму житті, важливо, скільки життя у твоїх днях». Або «З життям, як із казкою: важливо не те, чи вона довга, а те, чи цікава». Можливо, якимось так воно є і

проповіддю, як гадаєте?

ІРИНА МАКСИМЕНКО

8 ТРАВНЯ 2019

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in
/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php on line **284**